

*Wat open jij voor mij
als ik voor jou dicht?*

Cees van Weerd, stadsdichter 2012-2015

Poëzie als manier om met elkaar in gesprek te gaan

Studenten Social Work ontdekken de dichtkunst

Een dichtregel op een witte muur in het Amersfoortse hofje De Armen de Poth. Daarnaast, op een bankje, een oudere man. Het blijkt de ex-stadsdichter Cees van Weerd zelf te zijn. We raken in gesprek. Deze ontmoeting geeft goed weer wat een gedicht met je kan doen. Het opent je blik. Je glimlacht of gaat in gesprek over wat er zich bij jou opent. Poëzie kan een poort naar de samenleving zijn. Poëzie geschreven door mensen met een beperking, een manier om met elkaar in dialoog te gaan. Erbij horen en gezien worden, maar ook jezelf ontwikkelen als dichter. Dat is precies waar we op hopen als we aansluiten bij een pilot van Special Arts: het gedichtenlaboratorium. Dat je met mensen met een beperking poëzie kunt maken, zijn we van overtuigd. Maar geloven onze Social Work studenten dat ook? Kunnen we ze überhaupt interesseren in poëzie? Om ons voor te bereiden, volgen we een

training bij Special Arts van Inge Raadschelders van Blindschelders & Raadsman: Tien eenvoudige stappen op weg naar een gedicht. We leren waarom die stappen zo belangrijk zijn. Alles met als doel: de vertelstroom op gang te krijgen. Om dat hogere doel te halen, mag je improviseren. Geen situatie of deelnemer is immers hetzelfde. Nog een belangrijke les: je kan ook de typemachine zijn van iemand die zelf niet kan schrijven.

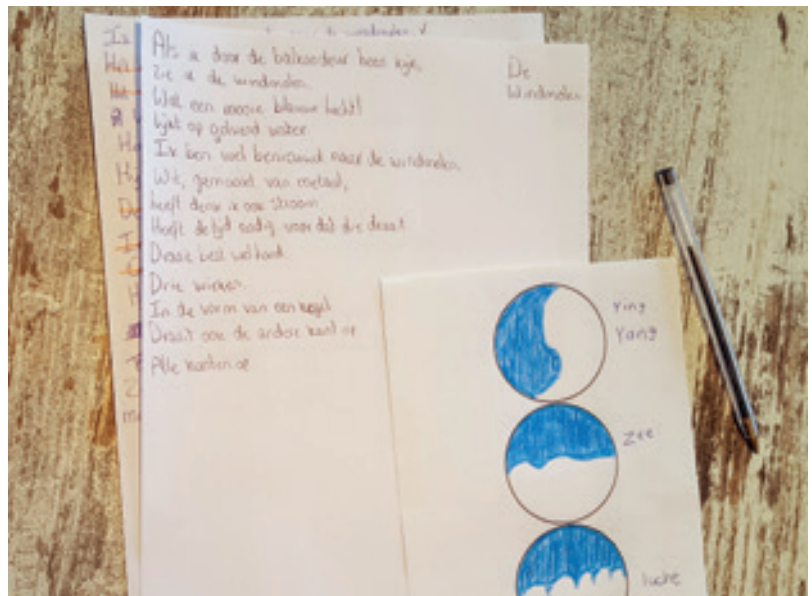
Associatieve gedachten

Voordat we de praktijk in kunnen moeten we ook de dichters in onze studenten wakker maken. Niet iedereen is ervan overtuigd te kunnen dichten. In een lessenreeks bij het vak Taal en Verhaal gaat een deel van onze studenten zelf aan de slag en leren ze op verschillende manieren hoe ze van associatieve gedachten tot gedichten kunnen komen. Daarnaast

worden andere werkvormen uitgetoet, zoals spoken word met jongeren, gedichten maken op basis van picto's en het schrijven van korte levensverhalen. De studenten gaan met een goed gevuld rugzakje naar hun stageplek en experimenteren daar met de aanwezige deelnemers met allerlei vormen van Taal en Verhaal. Een aantal studenten voert het tien stappen gedicht uit bij PhilaBruis in Arnhem, bijgestaan door een taalverleider van Special Arts. PhilaBruis is een dagbestedingsplek voor mensen met een verstandelijke beperking waar verschillende activiteiten worden aangeboden. De ervaringen van zowel de deelnemers als de studenten zijn zeer positief. De studenten vinden het leerzaam om in de Social Work praktijk te werken met gedichten. Het stellen van nieuwsgierige vragen en het doorvragen is hierbij van groot belang om de vertelstroom van de deelnemers op gang te brengen. De één op één aandacht is ook voor de studenten boeiend. Ze leren niet alleen goede vragen stellen, maar ook afstemmen op de ander en aandachtig luisteren. Werkwijzen als de typemachine versterken dit nog extra. Eén van de studenten werkt op zijn stage met een zeer ernstig beperkte man die zelf niet kan schrijven en moeizaam praat. Door als typemachine te fungeren en te werken met plaatjes uit tijdschriften, zijn zij samen in staat om een gedicht te maken over de vakantiebeleving van deze man. Niet alleen is er een gedicht ontstaan en kan de deelnemer zichzelf uiten; er is ook een band ontstaan, waardoor er beter samengewerkt kan worden en de kwaliteit van de hulpverlening wordt bevorderd.

Logisch en gevoelsmatig denken

Bij de lessenreeks Creatief Ontwerpen is ook gewerkt met de tien stappen en komen taalverleiders van Special Arts langs om te helpen met ontwerpen. We willen namelijk niet alleen dichten maar ook de gedichten anders vormgeven. Dus niet alleen wat letters op papier maar juist ook andere vormen zoeken. Denk aan stoepkrijtgedichten, filmpjes maken en

Gedicht van Görkem, PhilaBruis

uiteindelijk komt er zelfs een student aanzetten met een gedicht vormgegeven op een voetbal. "Sorry dat het niet zo origineel is, maar mijn client houdt van voetballen", aldus de student. Hij zei het echt.

Wat Social Work Nijmegen en Special Arts bindt, is het geloof in en de inzet van creatieve middelen. De sterkst werkzame factor in de zorg zijn de hulpverleners zelf, niet de methodieken. Via creatieve media maak je makkelijker en op een ander niveau contact. Ze boren naast het cognitieve ook de gevoellaag aan. Door het gebruik van poëzie en andere (creatieve) media zoals beeld en muziek stimuleer je zowel het logische denken als het gevoelsmatige.

Tot slot hebben we met alle groepen een expositie ingericht waar de gedichten en werkvormen worden getoond. Bij de opening zijn meerdere gedichten voorgelezen in het donker, om de aanwezige toehoorders de kans te geven helemaal op te gaan in het gedicht. Er zijn laptops neergezet zodat mensen gedichten konden beluisteren.

Een zeer geslaagd project dat volgend schooljaar binnen onze lessen Taal en Verhaal en Creatief Ontwerpen zeker een vervolg gaat krijgen. Dan gaan we weer werken met verschillende dichtwerkvormen, uitvoer op de stageplekken en de lessenreeks beëindigen met een expositie. Ook kunnen deelnemers met een verstandelijke beperking of niet-aangeboren hersenletsel dan een inzending doen voor de gedichtenwedstrijd *Het Andere Gedicht*, met het thema 'Natuurlijk' en wellicht zelf een plaatsje verwerven in de dichtbundel die hiervan door Special Arts wordt gemaakt.

*Karin van Eerten, docent Taal en Verhaal en
Ruud Kroes, creatief vakdocent Sociaal Werk
Hogeschool Arnhem Nijmegen*

